

KWALITEITS
INSTITUUT
NEDERLANDSE
GEMEENTEN

NVVB | Nederlandse Vereniging
voor Burgerzaken

Inleiding specificaties burgerzakenmodules **Inhoudelijke achtergronden bij – en ontwerpkeuzes in – de specificaties**

Versie 5.0.0

Datum 5-2-2018

Inhoud

1	INLEIDING	4
1.1	DE BASISREGISTRATIE PERSONEN	4
1.2	DE BURGERZAKENMODULES	4
1.3	ROL VAN DE SPECIFICATIES BURGERZAKENMODULES	4
1.4	DOEL EN LEESWIJZER	5
1.5	REFERENTIES.....	5
2	UITGANGSPUNTEN EN ONTWERPKEUZES	7
2.1	BEPERKT TOT PRIMAIRE PROCESSEN, MET BEPERKTE DIEPGANG.....	7
2.2	AANSLUITING BIJ GEMMA EN KING-STANDAARDEN.....	7
2.2.1	<i>Procesbeschrijvingen</i>	<i>8</i>
2.2.2	<i>Rollen en actoren</i>	<i>9</i>
2.2.3	<i>Opzet use case model.....</i>	<i>9</i>
2.2.4	<i>Gebruik van het begrip 'zaak'</i>	<i>11</i>
2.3	GERICHT OP INGEZETENEN	12
3	KETEN USE CASE VIEW.....	13
3.1	ACTOREN	13
3.2	OVERZICHT VAN HET KETEN USE CASE MODEL	13
3.3	UITGELICHT	15
3.3.1	<i>Melden en afhandelen gereede twijfel.....</i>	<i>15</i>
3.3.2	<i>Landelijke taken.....</i>	<i>15</i>
3.4	AANVULLENDE FUNCTIONELE SPECIFICATIES	16
3.4.1	<i>Termenlijst en business object model</i>	<i>16</i>
3.4.2	<i>Aanvullende eisen, bedrijfsregels en meldingregels</i>	<i>16</i>
4	LOGICAL VIEW	17
4.1	INDELING IN BURGERZAKENMODULES	17
4.1.1	<i>Documenten en verzoeken</i>	<i>17</i>
4.1.2	<i>Overkoepelende functionaliteit.....</i>	<i>17</i>
5	KWALITEIT.....	19
6	AANDACHTSPUNTEN	20
6.1	WIJZE VAN AANSLUITEN ANDERE SYSTEMEN / ORGANISATIES	20
6.2	BINNENGEMEENTELIJKE LEVERINGEN.....	20
6.3	SAMENWERKINGSVERBANDEN	20
6.4	BEHEER	20
6.5	BIJHOUDINGSVERANTWOORDELIJKHEID	20

1 Inleiding

Dit document heeft tot doel om een globale, inhoudelijke toelichting op de verschillende onderdelen van de specificaties te geven. Het beschrijft de uitgangspunten die gebruikt zijn bij het opstellen van de specificaties en achterliggende ontwerpbeslissingen.

1.1 De Basisregistratie Personen

Voor een goede dienstverlening van de overheid aan burgers en bedrijven is het belangrijk de binnen de overheid bekende gegevens over bijvoorbeeld personen, bedrijven of adressen te delen. Daarom worden deze gegevens vastgelegd in basisregistraties, die samen het stelsel van basisregistraties vormen. Alle overheden die voor de uitvoering van hun publieke taken gebruik maken van dergelijke gegevens, zijn verplicht deze uit de basisregistraties halen. Dat betekent dat alle gemeenten, alle provincies, alle waterschappen, alle zelfstandige bestuursorganen en overige organisaties met een publieke taak gebruik maken van de basisregistraties.

Eén van de basisregistraties is de *Basisregistratie Personen* (BRP), waarin persoonsgegevens worden opgeslagen.

De BRP bevat persoonsgegevens over alle ingezetenen van Nederland. De BRP bevat daarnaast ook persoonsgegevens over niet-ingezetenen: personen die niet in Nederland wonen – of hier slechts kort verblijven – maar wel een dusdanige relatie met de Nederlandse overheid hebben dat registratie nodig is.

De BRP wordt beschreven in de Wet Basisregistratie Personen (Wet BRP, [1]). Deze wet bepaalt dat er een Basisregistratie Personen is, over wie daarin gegevens worden vastgelegd en welke gegevens dat zijn. Bovendien beschrijft de wet de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de degenen die de gegevens invoeren of aanpassen en gebruiken en van degenen over wie gegevens worden bijgehouden.

De wet BRP geeft aan dat de BRP bestaat uit gemeentelijke en centrale voorzieningen. De gemeentelijke en centrale voorzieningen ondersteunen de verschillende belanghebbenden bij de uitvoering van hun taken rond het bijhouden, verstrekken en terugmelden van persoonsgegevens en het beheren van diezelfde voorzieningen.

1.2 De burgerzakenmodules

Het bijhouden, verstrekken en terugmelden van persoonsgegevens vindt plaats als onderdeel van de burgerlijke stand processen en andere burgerzakenprocessen die bij gemeenten worden uitgevoerd.

De ondersteuning van deze burgerzakenprocessen wordt grotendeels gerealiseerd door *burgerzakenmodules*. De burgerzakenmodules zijn gemeentelijke voorzieningen die bijvoorbeeld de afgifte van reisdocumenten en rijbewijzen, verkiezingen, het bijhouden van huwelijken en partnerschappen en de verstrekking van informatie over in de BRP ingeschreven personen mogelijk maken.

De burgerzakenmodules geven op deze manier mede invulling aan de gemeentelijke voorzieningen uit de wet BRP. Maar ze doen méér dan dat: de burgerzakenmodules zijn niet alleen gericht op het bijhouden, verstrekken en terugmelden van persoonsgegevens, maar op het ondersteunen van de burgerzakenprocessen als geheel.

1.3 Rol van de specificaties burgerzakenmodules

Deze *specificaties burgerzakenmodules* bestaan uit twee hoofdbestanddelen:

- Een beschrijving van de functionaliteit die 'het systeem' moet bieden voor de ondersteuning van de dienstverlenings- en bijhoudingsprocessen. Als 'het systeem' is daarbij de keten van burgerzakenmodules en eventuele centrale voorzieningen genomen. De functionaliteit is vastgelegd in de vorm van use cases. Om duidelijk te maken dat het om functionaliteit van burgerzakenmodules en eventuele centrale voorzieningen sámen gaat zijn deze use cases *keten use cases*¹ genoemd. Een complete beschrijving van deze en andere specificatieonderdelen is te vinden in [3].

De combinatie van wat de keten als geheel moet kunnen en welke rol de burgerzakenmodules daarbinnen moeten spelen, biedt gemeenten een handvat voor het opstellen van meer gedetailleerde specificaties voor de burgerzakenmodules. Aanvulling en nadere uitwerking van dit handvat door gemeenten is noodzakelijk, bijvoorbeeld omdat:

- in de specificaties vooral aandacht is besteed aan functionaliteit die in zijn algemeenheid door alle gemeenten op dezelfde wijze gebruikt kan worden. Daar waar gemeenten specifieke behoeften blijken te hebben, heeft op dat detailniveau geen verdere uitwerking plaatsgevonden.
- de specificaties geen rekening houden met verschillen ten aanzien van bijvoorbeeld het (applicatie)landschap waarbinnen de modules geïntegreerd moeten worden of van aantallen gebruikers.

1.4 Doel en leeswijzer

De specificaties burgerzakenmodules bestaan uit veel soorten onderdelen (zie [3]), zoals keten use cases en keten use case realizations.

Deze *Inleiding specificaties burgerzakenmodules* heeft tot doel om een inhoudelijke toelichting op de verschillende onderdelen van de specificaties te geven. Het beschrijft de uitgangspunten die gebruikt zijn bij het opstellen van de specificaties. Bovendien beschrijft het achterliggende ontwerpbeslissingen, geïllustreerd aan de hand van enkele 'typische' voorbeelden.

De structuur van het document is gebaseerd op het Rational Unified Process (RUP)²-artefact Software Architecture Description (SAD). De SAD-structuur biedt handvatten om de specificaties zelf toe te lichten aan de hand van:

- uitgangspunten en ontwerpkeuzes (hoofdstuk 2);
- verschillende invalshoeken op het specificatiemodel, te weten de functionele specificaties (de *use case view* in hoofdstuk 3), de indeling in modules en de verantwoordelijkheidsverdeling tussen modules en eventuele centrale voorzieningen in de vorm van keten use case realizations (de *logical view* in hoofdstuk 4) en de niet-functionele eigenschappen (hoofdstuk 5).

Andere typische SAD-onderdelen, zoals *implementation view* of *deployment view*, zijn weggelaten omdat de specificaties uitdrukkelijk géén softwarearchitectuur of softwareontwerp voor de burgerzakenmodules voorschrijven. Het overzicht burgerzakenmodules wordt in hoofdstuk 6 afgesloten met een beschrijving van aandachtspunten welke een gemeente specifieke aanpassing van de specificaties tot gevolg kunnen hebben.

1.5 Referenties

Binnen dit document worden de volgende referenties gebruikt en aangeduid met [#]:

1 Een keten use case heeft dezelfde inhoud als een 'normale' use case, alleen is vooraf bekend dat het beschreven gedrag kan worden gerealiseerd door meerdere systemen. Er is voor keten use cases gekozen omdat de BRP bestaat uit meerdere voorzieningen en de goede samenwerking tussen die voorzieningen cruciaal is. Methodisch gezien zijn keten use cases een vorm van business (use case) modeling (een discipline uit Rational Unified Proces), echter met een specifieke focus op (de verantwoordelijkheden van) IT-voorzieningen.

2 Rational Unified Proces, zie <http://www-01.ibm.com/software/awdtools/rup/>

#	Document	Organisatie	Versie	Datum
1	Wet BRP	Ministerie van BZK		6 januari 2014
2	Referentiemodel Gemeentelijke Basisgegevens Zaken UML (RGBZ) - Deel 1/3	KING	1.0	November 2010
3	Productcatalogus ketenspecificaties (BZM)	VNG	5.0.0	05-02-2018
4	Projectstartarchitectuur Burgerzaken Modules	mGBA	1.2	November 2010
5	BRP-BZM Aanvullende Eisen	VNG	5.0.0	05-02-2018
6	Aanvullende Eisen BZM	VNG	5.0.0	05-02-2018

Een belangrijk deel van de specificaties burgerzakenmodules is als model vastgelegd in het tool *Enterprise Architect* van Sparx Systems³. Veel van de in dit overzicht besproken onderwerpen en onderdelen van de specificaties zijn alleen terug te vinden in dit model en niet in afzonderlijke documenten.

³ Sparx Systems Enterprise Architect, zie <http://www.sparxsystems.eu>

2 Uitgangspunten en ontwerpkeuzes

Bij het opstellen van de specificaties zijn verschillende uitgangspunten gehanteerd:

- Beperkt tot primaire processen, met beperkte diepgang;
- Aansluiting bij GEMMA en KING-standaarden;
- Gericht op ingezetenen.

2.1 Beperkt tot primaire processen, met beperkte diepgang

De specificaties burgerzakenmodules beperken zich tot het specificeren van de gewenste ondersteuning voor het uitvoeren van de primaire burgerzakenprocessen.

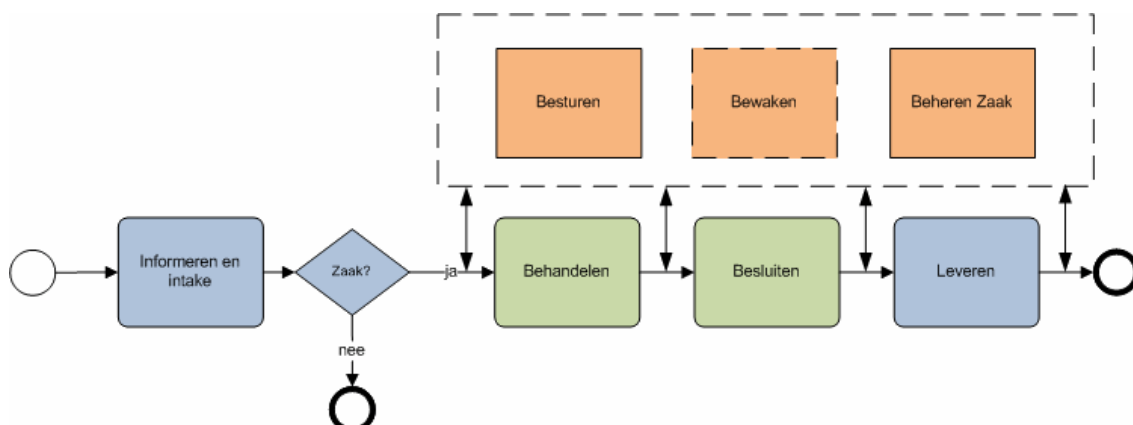
De burgerzakenmodules maken gebruik van ondersteunende diensten die aanwezig zijn binnen de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan zaaksysteem, document management of authenticatie en autorisatie van medewerkers. Daar waar noodzakelijk voor de ondersteuning van de primaire processen beschrijven of benoemen de specificaties slechts de minimaal benodigde functionaliteiten op dit gebied. Dit vanwege de verschillen tussen gemeenten in de uitvoering en automatiseringsgraad van deze diensten: ook zonder de aanwezigheid van bijvoorbeeld een geautomatiseerd documentmanagementsysteem moet een gemeente gebruik kunnen maken van burgerzakenmodules die voldoen aan de specificaties. Bij de nadere uitwerking van de specificaties kunnen gemeenten precies aangeven of – en hoe – burgerzakenmodules moeten aansluiten op bestaande systemen om invulling te geven aan de ondersteunende diensten.

Vanwege de nadruk op de keten van burgerzakenmodules en centrale voorzieningen (zie 1.3) beschrijven de specificaties burgerzakenmodules de interactie tussen actor en systeem en tussen de verschillende voorzieningen in de keten onderling alleen op hoofdlijnen. Vragen als “welke attributen zullen exact bewerkt worden binnen een keten use case?”, “hoe wordt een akte opgeslagen?” en “hoe worden de vereiste leges bepaald?” worden niet beantwoord in de specificaties burgerzakenmodules. Gemeenten kunnen meer gedetailleerde specificaties voor de burgerzakenmodules opstellen die wel ingaan op deze vragen, zie 1.3. Dit kan bijvoorbeeld door use cases op te stellen specifiek voor de burgerzakenmodules, zogenaamde *application use cases*.

2.2 Aansluiting bij GEMMA en KING-standaarden

Eén van de belangrijkste uitgangspunten bij het opstellen van de specificaties burgerzakenmodules is het aansluiten bij GEMEentelijk Model Architectuur (GEMMA). Zaakgericht werken is een belangrijk principe uit de GEMMA-procesarchitectuur.

Een zaak in de GEMMA is gedefinieerd als “een samenhangende hoeveelheid werk met een gedefinieerde aanleiding en een gedefinieerd resultaat, waarvan kwaliteit en doorlooptijd bewaakt moeten worden”. Zaakgericht werken is een verbijzondering van procesgericht werken. Er zijn negen groepen procesbouwstenen waaruit ieder zaakgericht proces kan worden samengesteld.

Figuur 1 Zaakgericht werken volgens GEMMA

Door zaakgericht te werken is het voor gemeenten makkelijker om burgers en organisaties te informeren over de voortgang van de afhandeling van diensten. Daarnaast kan de gemeente intern de voortgang bewaken en geeft het een manier om de werkprocessen die de afhandeling implementeren te stroomlijnen. Ten slotte komt op deze manier managementinformatie over serviceniveaus en gestelde normen beschikbaar. Om plaatsonafhankelijke dienstverlening en samenwerking te realiseren is het van belang dat gemeenten op een uniforme wijze hun processen afhandelen.

Kenmerkend voor zaakgericht werken is dat voor elke aanvraag een zaak wordt gedefinieerd die als één geheel op een overkoepelend niveau bestuurd, bewaakt en beheerd wordt. Burgers, organisaties en de gemeente hebben inzicht in de stand van afhandeling (status) van alle eigen lopende zaken. Een zaak bestaat uit een combinatie van betrokken(n), zaakinformatie, documenten, status, resultaat en een eventueel besluit.

Het principe van zaakgericht werken is op een aantal punten te herkennen in de specificaties burgerzakenmodules, te weten in de:

- meegeleverde procesbeschrijvingen, zie 2.2.1,
- het gebruik van rollen actoren, zie 2.2.2 en
- de opzet van het use case model, zie 2.2.3 .

In aanvulling op GEMMA heeft het Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten (KING) verschillende standaarden gedefinieerd. Daarvan heeft het Referentiemodel Gemeentelijke Basisgegevens Zaken (RGBZ, zie [2]) invloed op de specificaties burgerzakenmodules, zie 2.2.4.

Bij verdere uitwerking van de specificaties burgerzakenmodules door gemeenten kunnen de GEMMA-zaaktypelogus (ZTC) en het Referentiemodel Stelsel van Gemeentelijke Basisgegevens (RSGB) gebruikt worden, denk hierbij bijvoorbeeld aan de definitie van zaaktypes.

2.2.1 *Procesbeschrijvingen*

Het uitgangspunt voor de specificaties burgerzakenmodules zijn de burgerzakenprocessen die ondersteund moeten worden. Als eerste stap bij het opstellen van de specificaties zijn de beschrijvingen die de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) voor deze processen heeft opgesteld aangevuld met zaakgerichte processtappen voor het initiëren, bijwerken en afronden van zaken. Op basis van deze bijgestelde procesbeschrijvingen is vervolgens de benodigde burgerzakenmodulefunctionaliteit gespecificeerd.

De zaakgerichte procesbeschrijvingen zijn als achtergrondinformatie opgenomen bij de specificaties burgerzakenmodules, zie ook [3].

2.2.2

Rollen en actoren

De GEMMA-procesarchitectuur kent vijf rollen: klant, klantcontactmedewerker, dienstverleningsmanager (orkestrator), vakspecialist en ketenpartner. Daarvan maken klantcontactmedewerkers en vakspecialisten direct gebruik van de functionaliteit van burgerzakenmodules voor de intake en inhoudelijke afhandeling van zaken op het vlak van burgerlijke stand en andere burgerzakenonderwerpen. Zowel klantcontactmedewerkers als vakspecialisten kunnen dus 'behandelaar' van een zaak zijn, afhankelijk van het precieze zaaktype (zie [2]) en de status van zaak.

In de specificaties burgerzakenmodules is ervoor gekozen deze behandelaar als actor te beschouwen. Dit is gedaan om de specificaties zo dicht mogelijk bij de procesbeschrijvingen te houden en om te voorkomen dat er schijnbaar onsamenhangende functionaliteit voor bijvoorbeeld klantcontactmedewerker en vakspecialist gespecificeerd wordt die eigenlijk tot de afhandeling van eenzelfde soort zaak behoort. De keten use cases beschrijven daarmee dus niet per se de gebruikerstaak van één persoon, maar de taak van alle personen die de rol van behandelaar in een bepaalde zaak hebben. In de praktijk kan het derhalve voorkomen dat de rol van de actor 'behandelaar' door meerdere personen ingevuld wordt. Ook voor niet-zaakgerichte keten use cases is gebruik gemaakt van de behandelaar als actor.

Mede als gevolg van deze keuze ontstaan er in de keten use case beschrijvingen 'wachtmomenten'. Deze wachtmomenten zijn op twee manieren te herkennen: "de use case wacht..." en "het systeem wacht...". In het eerste geval betreft het een wachtmoment in de keten use case waar het systeem⁴ geen actieve rol in speelt, denk hierbij aan bijvoorbeeld het wachten op een antwoord van de IND of het wachten op het binnenkomen / afhalen van een reisdocument. In het tweede geval bewaakt het systeem actief de periode. Hierbij kan gedacht worden aan het wachten op bijvoorbeeld het aanbreken van de verhuisdatum of het verlopen van termijn.

2.2.3

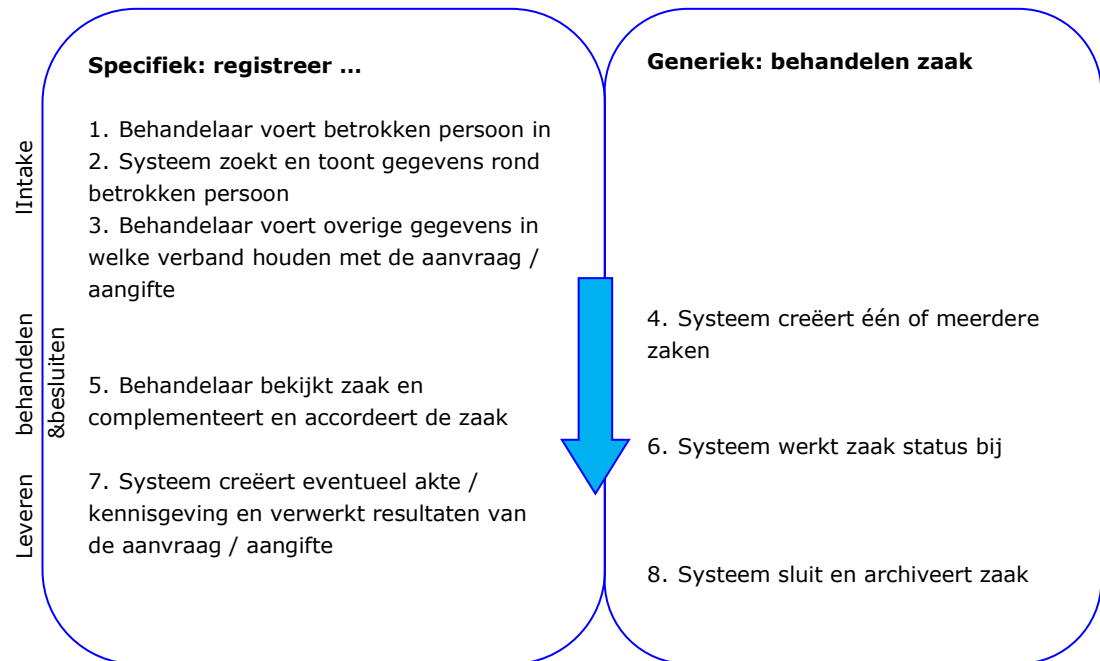
Opzet use case model

In de specificaties burgerzakenmodules wordt bijna alle burgerlijke stand- en andere burgerzakenfunctionaliteit beschouwd als zaak. De keten use cases, bijvoorbeeld voor het aangeven van een huwelijk of een geboorte, volgen daarom ook bijna allemaal hetzelfde globale GEMMA-stramien van intake, behandelen, besluiten en leveren (zie Figuur 1). Daarbinnen zijn telkens dezelfde globale stappen te herkennen:

GEMMA	Globale stappen in keten use cases
Intake	<ol style="list-style-type: none"> 1. Behandelaar voert betrokken persoon in. 2. Systeem zoekt en toont gegevens rond betrokken persoon. 3. Behandelaar voert overige gegevens in die verband houden met de aanvraag/aangifte.
	4. Systeem creëert één of meerdere zaken.
Behandelen/ Besluiten	<p>De stappen behandelen en besluiten van het GEMMA proces, zijn in de use case beschrijvingen samengenomen en verwoord als:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Behandelaar bekijkt zaak en complementeert en accordeert de zaak.
	6. Systeem werkt zaak status bij.
Leveren	<ol style="list-style-type: none"> 7. Systeem creëert eventueel akte / kennisgeving en verwerkt resultaten van de aanvraag / aangifte.
	8. Systeem sluit en archiveert zaak.

⁴ Let op: met 'het systeem' wordt hier dus de keten van burgerzakenmodules en centrale voorzieningen bedoeld, zie 1.3.

Stappen 4,6 en 8 zijn niet zozeer gerelateerd aan de inhoudelijke procesonderdelen, maar duiden procesovergangen aan die de status van de zaak veranderen. Omdat deze stappen in alle keten use cases terugkomen is ervoor gekozen ze op één plaats generiek te beschrijven, als keten use case *Behandelen zaak*⁵. Alle specifieke zaakgerichte use cases, bijvoorbeeld voor het aangeven van een huwelijk, zijn gemodelleerd als specialisatie hiervan. Dit om het telkens opnieuw opnemen van gelijksoortige specificatietekst te voorkomen, zie Figuur 2.

Figuur 2 Gebruik van generalisatie/specialisatie om herhaling te voorkomen

Een zaak start dus pas nadat er een succesvolle intake heeft plaatsgevonden. Klantcontacten die niet leiden tot daadwerkelijk behandelen (bijvoorbeeld het beantwoorden van een vraag om algemene informatie) worden niet onderkend als zaak. Omdat in overeenstemming met de GEMMA-procesarchitectuur de inhoudelijke beoordeling pas start na het creëren van een zaak, zal tijdens de intake van een zaak in principe geen inhoudelijke controle – bijvoorbeeld van bedrijfsregels – plaatsvinden.

Op alle plaatsen in de keten use cases waar van behandelaar gewisseld zou kunnen worden of waar een mijlpaal wordt bereikt, wordt de zaak geactualiseerd. De zaak krijgt een nieuwe status en soms wordt een andere behandelaar verantwoordelijk voor het behandelen van de zaak. Omdat het gewenste gedrag mede afhangt van de binnen een gemeente onderkende zaaktypes/zaakstatussen en het al dan niet gebruikte zaakstelsel, is dit niet verder uitgewerkt in de specificaties burgerzakenmodules. Indien een gemeente beschikt over een zaakstelsel dat het toewijzen van zaken ondersteunt dan kan dit naar alle waarschijnlijkheid binnen dit zaakstelsel ingesteld worden.

Behandelen zaak beschrijft ook algemene functionaliteit rond de eventuele 'samenloop' van zaken en (fout)afhandeling. Samenloop van zaken kan bijvoorbeeld gaan om het per ongeluk dubbel opvoeren van zaken of het relateren van hoofd- en deelzaken. In de specifieke zaakgerichte keten use case wordt gebruik gemaakt van publieke 'extension points' die verwijzen naar *Behandelen zaak*, zie Figuur 3.

⁵ In de specificaties terug te vinden als "KUC200 Behandelen zaak".

Specifiek: registreer ...

1. ...

{invoeren gegevens} [referentie naar KUC200]2. *Behandelaar* voert **persoonsgegevens** van **nieuwgeborene(n)**, **geboortegegevens** en overige **geboorteaangifte** gegevens (bijv. eventuele naamskeuze) in.3. Systeem valideert compleetheid **persoonsgegevens** en **geboortegegevens**.**{compleetheid gevalideerd}** [referentie naar KUC200]

4. ...

Generiek: behandelen zaak**Alternatief verloop *Zaak incompleet***Als op **{compleetheid gevalideerd}** (in specialisatie use case) de ingevoerde zaak gegevens incompleet zijn om de intake af te sluiten, dan

1. Systeem toont melding dat de ingevoerde gegevens incompleet zijn.

2. De use case vervolgt op **{invoeren gegevens}** (in specialisatie use case)**Figuur 3** Gebruik van extension points voor verwijzing naar generieke afhandeling

Bij het afsluiten van een zaak zal deze gearchiveerd worden, zodat deze zaak in een later stadium nog geraadpleegd kan worden. Het zoeken naar zaken of het onderhouden van relaties tussen zaken en documenten is wel opgenomen in de specificaties burgerzakenmodules, maar niet in detail uitgewerkt. Dit omdat de exacte specificaties afhankelijk zijn van de individuele wensen en eisen van gemeenten en van de bestaande inrichting binnen een gemeente.

2.2.4*Gebruik van het begrip 'zaak'*

De specificaties burgerzakenmodules volgen de voorschriften voor het creëren van zaken en het koppelen van zaken uit het RGBZ. Daarom is de volgende rationale voor het maken van zaken aangehouden: er wordt een zaak gecreëerd per besluit of gebeurtenis. Dat betekent dat in principe per rechtsfeit per persoon een zaak wordt aangemaakt. Bijvoorbeeld:

- een geboorteaangifte van een drieling levert 3 zaken,
- een verhuizing van 2 volwassenen levert 2 zaken en
- een geboorteaangifte met gelijktijdige erkenning levert 2 zaken.

Sommige rechtsfeiten slaan op meerdere personen, zoals bijvoorbeeld een huwelijk. In dat geval wordt één zaak gemaakt.

Om bij gerelateerde gebeurtenissen de samenhang te bewaren wordt in de specificaties beschreven dat zaken aan elkaar te relateren moeten kunnen zijn. Dat kan 'hoofdzaken' en 'deelzaken' betreffen: bij bijvoorbeeld een aangifte van een meerling wordt een hoofdzaak voor de geboorteaangifte gemaakt en per geborene een deelzaak die gekoppeld wordt aan de hoofdzaak. Het kan ook gaan om zaken die een logisch gevolg van elkaar zijn: de zaak die gedefinieerd wordt voor het voorbereiden en vastleggen van een huwelijk moet gekoppeld kunnen worden aan de zaak die eerder was gemaakt voor het vastleggen van de aangifte.

2.3 Gericht op ingezetenen

Hoewel de registratie van persoonsgegevens over niet-ingezetenen vergelijkbaar is met die bij ingezetenen (bijhouding, raadpleging, levering, terugmelding), is de uitvoering anders georganiseerd. Niet de gemeenten, maar de minister is verantwoordelijk voor de bijhouding van deze gegevens, zie [1]. De minister krijgt deze gegevens aangeleverd door de niet-ingezetenen zelf, of door aangewezen bestuursorganen: bestuursorganen die omgang hebben met niet-ingezetenen en door de minister een bijzondere rol toegewezen hebben gekregen bij de bijhouding van persoonsgegevens over niet-ingezetenen.

Gemeenten zijn wel verantwoordelijk voor de bijhouding van rechtsfeiten van niet-ingezetenen die uit hun gemeenten naar het buitenland zijn vertrokken, als die rechtsfeiten hebben plaatsgevonden voor dat vertrek. Aangezien dat een proces is dat niet op geautomatiseerde wijze wordt ondersteund, maakt de bijhouding van deze gegevens geen onderdeel uit van deze specificaties burgerzakenmodules. Binnen de specificaties is wel rekening gehouden met het bevragen van gegevens van niet-ingezetenen.

3 Keten Use Case View

3.1 Actoren

Binnen het use case model wordt gebruik gemaakt van een diversiteit aan actoren. Deze actoren zijn onder te verdelen in primaire actoren en de secundaire actoren. Met primaire actoren zijn actoren bedoeld die het systeem (dus: de keten van burgerzakenmodules en centrale voorzieningen) rechtstreeks gebruiken om een bepaald doel te realiseren. Secundaire actoren zijn de actoren die het systeem ondersteunen bij het uitvoeren van de keten use case.

De belangrijkste primaire actor voor de keten use cases op het gebied van burgerlijke stand- en andere burgerzakenfunctionaliteit is de *Behandelaar*, zie 2.2.2. Een andere belangrijke actor is de *Afnemer*. In het kader van de burgerzakenfunctionaliteit is die echter bijna alleen betrokken als de afhandeling van een zaak leidt tot nieuwe of aangepaste persoonsgegevens binnen het interessegebied van de afnemer.

Burgers zijn geen primaire actoren voor de BRP, al hebben zij via bepaalde voorzieningen van gemeenten of rijksoverheid – zoals mijnoverheid.nl – toegang tot hun gegevens.

Als secundaire actors kennen de keten use cases een diversiteit aan systemen of personen die vanuit het perspectief van het systeem een ondersteunende een rol vervullen. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Beheervoorziening BSN (BV BSN) voor het ophalen en controleren van burgerservicenummers;
- RAAS (Reisdocumenten Aanvraag en Archief Station) voor functionaliteit met betrekking tot reisdocumenten,
- CRB (Centraal Rijbewijsregister en Bromfietscertificatenregister) voor functionaliteit met betrekking tot rijbewijzen en bromfietscertificaten,
- OSV (Ondersteunende Software Verkiezingen) voor functionaliteit met betrekking tot verkiezingen,
- JustID (Justitiële Informatiedienst – Almelo) voor kennisgeving van opgestelde akten,
- Lokaal BAG (Basisregistraties Adressen en Gebouwen) voor het vastleggen, ophalen of controleren van adres- en/of gebouwgegevens,
- IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst) voor communicatie rond het aanvragen en verlenen van verblijfstitels.

De volledige lijst actoren is opgenomen in het keten use case model.

3.2 Overzicht van het keten use case model

De functionaliteit voor ondersteuning van burgerzakenprocessen is in een aantal hoofdgebieden in te delen:

- *Zaakfunctionaliteit* – Om zaakgericht te kunnen werken is functionaliteit nodig voor bijvoorbeeld het kunnen zoeken van zaken of het toevoegen van brondocumenten die in de gemeentelijke en landelijke voorzieningen zijn opgeslagen. Waar beschikbaar zou hiervoor een bestaand gemeentelijk zaakstelsel gebruikt kunnen worden. In het keten use case model is deze functionaliteit te vinden onder *00 Overkoepelende functionaliteit*⁶ en daarin *02 Zaakfunctionaliteit*.
- *Raadplegen persoonsgegevens* – Het zoeken en tonen van persoonsgegevens gebeurt veelal binnen keten use cases. Voorbeeld is de keten use case *Registreren geboorte*, waarin bij de intake de gegevens van de moeder en relaties (partner en kinderen) opgezocht en getoond worden. De keten use case *Raadplegen persoonsgegevens* beschrijft juist het zoeken van personen en het tonen van de gevonden persoons- en

⁶ Het keten use case model is ingedeeld in 'packages', met namen als *00 Overkoepelende functionaliteit*.

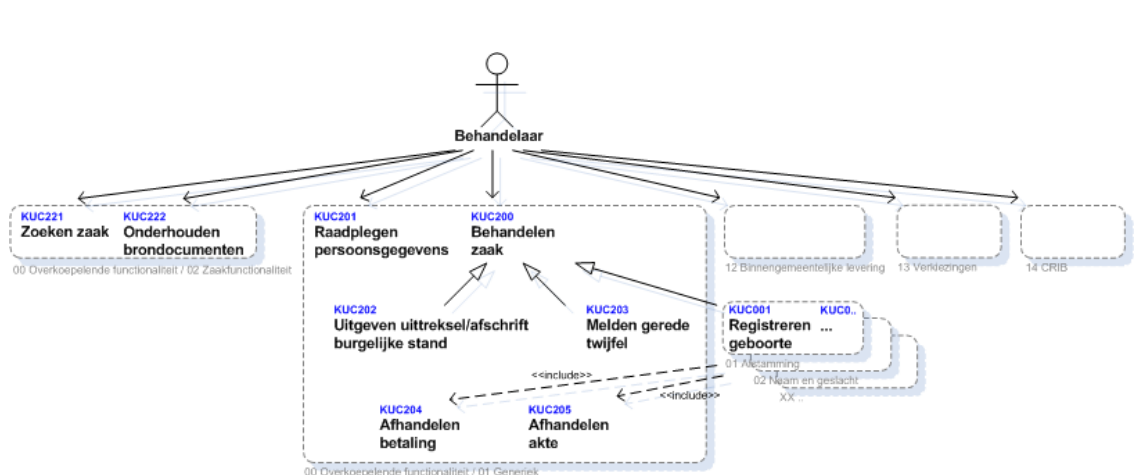
zaakgegevens los van een specifieke zaak. Een ambtenaar kan deze keten use case bijvoorbeeld gebruiken bij het contact met een burger, nog voordat er een zaak gestart is. In het keten use case model is deze functionaliteit te vinden onder *00 Overkoepelende functionaliteit* en daarin *01 Generiek*.

- *Inhoudelijke zaakafhandeling* – binnen de specificaties wordt bijna alle burgerlijke stand- en andere burgerzakenfunctionaliteit als zaak beschouwd, zie 2.2.3. Dat geldt voor functionaliteit op het gebied van bijvoorbeeld afstamming (te vinden onder *01 Afstamming*), naam en geslacht (te vinden onder *02 Naam en geslacht*) et cetera, maar ook voor de wat meer algemene functionaliteit zoals:
 - het uitgeven van een uittreksel (keten use case *Uitgeven uittreksel/afschrift burgerlijke stand*, te vinden onder *00 Overkoepelende functionaliteit* en daarin *01 Generiek*),
 - het registreren van (nagekomen) brondocumenten (keten use case *Registreren brondocument* te vinden onder *10 Overig*)
 - het doen van meldingen met betrekking tot gereede twijfel richting een basisregistratie (keten use case *Melden gereede twijfel* te vinden onder *00 Overkoepelende functionaliteit* en daarin *01 Generiek*) en het onderzoeken van eventueel binnengekomen meldingen (keten use case *Behandelen onderzoek* te vinden onder *11 Onderzoek*).

Alle zaakgerichte functionaliteit is gemodelleerd als specialisatie van *KUC200 Behandelen zaak*.

- *Binnengemeentelijke levering en verkiezingen* – er is binnen het burgerzakendomein ook functionaliteit nodig die verder weinig met de afhandeling van zaken te maken heeft. Zo is er functionaliteit nodig rond verkiezingen (met keten use cases als *Onderhouden kiesrecht* of *Onderhouden kiesdistricten en bureaus*) en binnengemeentelijke leveringen. In het keten use case model is deze functionaliteit te vinden onder *12 Binnengemeentelijke levering* en *13 Verkiezingen*.

Figuur 4 geeft een overzicht van deze gebieden en de samenhang tussen de gespecificeerde keten use cases. Alleen de actor *Behandelaar* is in de figuur opgenomen.

Figuur 4 Samenhang tussen de keten use cases en indeling in modelonderdelen

Figuur 4 laat ook zien dat er bij de inhoudelijke afhandeling van zaken bepaalde functionaliteit vaker terug komt. Deze functionaliteit is gemodelleerd als twee keten use cases – te vinden onder *00 Overkoepelende functionaliteit* en daarin *01 Generiek* – die vanuit de andere keten use cases gebruikt (of ge-“include”) worden:

- *KUC204 Afhandelen betaling* – bij de behandeling van zaken spelen soms betalingen (leges) een rol, bijvoorbeeld bij de uitgifte van een rijbewijs. Het betreft voornamelijk processen waar geen aangifteplicht voor geldt. De keten use case *KUC204 Afhandeling betaling* beschrijft algemene functionaliteit zoals het bepalen van leges, het vaststellen van de betaalwijze, het registreren van de betaling en het afhandelen van foutsituaties.

Aangezien de hoogte van de leges afhankelijk is van een scala aan criteria is de daadwerkelijke berekening van de leges niet beschreven.

- *KUC205 Afhandelen akte* – bij de behandeling van zaken spelen akten regelmatig een rol. De keten use case *KUC205 Afhandelen akte* beschrijft algemene functionaliteit zoals het creëren van een akte, het printen van een akte, het bevestigen van het feit dat de akte getekend is, het opsturen van de akte richting JustID en het eventueel afhandelen van foutsituaties. Deze keten use case beschrijft tevens – in de vorm van ‘special requirements’ – de voorschriften rond het creëren van akten en de mogelijkheid om de akte te maken met een verklaring van ontbrekende handtekening.

Voor het creëren van documenten zoals bijvoorbeeld kennisgevingen is binnen de keten use cases veelal een algemene stap opgenomen. De daadwerkelijk te creëren documenten – uiteraard met uitzondering van die documenten die vanuit wet- en regelgeving vereist zijn – kunnen per gemeenten verschillend zijn en zijn derhalve niet gespecificeerd.

3.3 Uitgelicht

3.3.1 *Melden en afhandelen gerede twijfel*

Voor basisregistraties geldt dat afnemers geconstateerde fouten of vermoedens van fouten moeten melden aan de registratiehouder – de ‘melding gerede twijfel’. De registratiehouder moet de meldingen onderzoeken en eventueel de gegevens corrigeren.

In de specificaties burgerzakenmodules is functionaliteit rond de melding van twijfel op twee plaatsen te vinden. Het melden van gerede twijfel is beschreven in de keten use case *KUC203 Melden gerede twijfel*, te vinden onder *00 Overkoepelende functionaliteit* en daarbinnen *01 Generiek*. De keten use case beschrijft het doen van meldingen over gegevens uit de BRP, maar ook over gegevens uit andere basisregistraties zoals de Basisregistratie Adressen en Gebouwen of het Nationaal Handelsregister. Het ontvangen en onderzoeken van meldingen die een gemeente zélf ontvangt – als registratiehouder van een deel van de gegevens uit de BRP – is beschreven in de keten use case *KUC111 Behandelen onderzoek* uit *11 Onderzoek*. De keten use case beschrijft ook dat de melder van de gerede twijfel op de hoogte gehouden wordt van eventuele uitkomsten van het onderzoek.

In het use case model is bij wijze van uitzondering naast de keten use case *KUC111 Behandelen onderzoek* ook een applicatie use case *MUC115 Raadplegen ontvangen systeemberichten* opgenomen. Die beschrijft niet het gewenste gedrag van de keten van burgerzakenmodules en centrale voorzieningen, maar specifiek van de burgerzakenmodules. Dit om expliciet duidelijk te maken dat er binnen de burgerzakenmodules functionaliteit aanwezig moet zijn om de meldingen die worden ontvangen in te kunnen zien.

3.3.2 *Landelijke taken*

De gemeente Den Haag heeft een aantal landelijke taken, uitgevoerd door de afdeling *Landelijke Taken*. Deze afdeling schrijft bijvoorbeeld buitenlandse akten van Nederlanders in. Ook regelt de afdeling bijvoorbeeld de ondertrouwakte voor een huwelijk of partnerschapsregistratie en de omzetting van een partnerschapsregistratie naar een huwelijk voor Nederlanders die in het buitenland wonen. Een aantal grensgemeenten verleent daarnaast een aantal bijzondere diensten op het gebied van reisdocumenten. Vanwege het specifieke karakter is de ondersteuning van dergelijke taken en diensten niet beschreven in de specificaties burgerzakenmodules.

3.4 Aanvullende functionele specificaties

3.4.1 *Termenlijst en business object model*

De keten use cases zijn in tekstvorm beschreven met gebruikmaking van een vast template. De belangrijke concepten uit de beschrijvingen (zoals *geboorteaangifte* en *nieuwgeborene* in de keten use case *KUC001 Registreren geboorte*) zijn toegelicht in een termenlijst. Een business object model (in de vorm van verschillende UML⁷ class diagrammen) geeft verdere toelichting op de concepten door de samenhang inzichtelijk te maken, bijvoorbeeld door weer te geven dat een geboorteaangifte betrekking kan hebben op één of meerdere nieuwgeborenen en dat per nieuwgeborene één geboorteakte wordt opgemaakt.

3.4.2 *Aanvullende eisen, bedrijfsregels en meldingregels*

In de specificaties burgerzakenmodules is op verschillende manieren aanvullend gewenst gedrag opgenomen:

- *Bedrijfs- en meldingregels* – regels die gelden bij de uitvoering van keten use cases. Bedrijfsregels zijn blokkerend: als niet aan de regel voldaan wordt, dan kan de keten use case niet succesvol worden afgerond. Meldingsregels attenderen de actor op uitzonderlijke situaties, maar staan het vervolg van de use case niet in de weg.
- *Features* – gewenst aanvullend gedrag van de modules. Een voorbeeld is dat de module *01 Afstamming* de gegevens van een ouder automatisch invult bij de oudergegevens als de aangever van een geboorte de ouder is.

Geldende bedrijfs- en meldingsregels zijn opgenomen bij de relevante keten use case beschrijvingen. Bedrijfs- en meldingsregels en features zijn ook opgenomen in het Enterprise Architect model, waarbij daar waar mogelijk is aangegeven welke regels en features gelden voor welke keten use cases. Voor het volledige beeld van de gewenste functionaliteit moeten dus niet alleen de keten use case specificaties bekeken worden, maar ook de al dan niet use case specifieke regels en features.

In [5] is nog een aantal andere aanvullende eisen opgenomen die voor meer keten use cases van toepassing zijn. Hierin is bijvoorbeeld uitgewerkt welke variabelen gebruikt moeten kunnen worden om een persoon te zoeken – iets wat in veel keten use cases terugkomt.

⁷ Unified Modeling Language, zie <http://www.uml.org/>

4 Logical View

De keten use cases beschrijven de functionaliteit die de keten van burgerzakenmodules en centrale voorzieningen moet bieden voor de ondersteuning van de burgerzakenprocessen.

4.1 Indeling in burgerzakenmodules

De specificaties onderkennen de volgende burgerzakenmodules:

1. Afstamming
2. Naam en geslacht
3. Documenten en verzoeken
4. Huwelijk en partnerschap
5. Migratie
6. Nationaliteit
7. Reisdocumenten
8. Rijbewijzen
9. Overlijden
10. Overig
11. Onderzoek
12. Binnengemeentelijke levering⁸
13. Verkiezingen

Deze modules zijn in de specificaties terug te vinden als de 'packages' waarbinnen de verschillende keten use cases gegroepeerd zijn, maar óók als logische componenten of 'components'. Dit ondanks het feit dat de specificaties burgerzakenmodules uitdrukkelijk géén softwarearchitectuur of softwareontwerp voor de burgerzakenmodules voorschrijven, zie 1.4. De reden om toch modules te definiëren is om tot uitdrukking te brengen dat er geen sprake hoeft te zijn van één gemeentelijke voorziening. De keten van burgerzakenmodules en centrale voorzieningen kan aan de kant van de gemeente bestaan uit verschillende gespecialiseerde voorzieningen – verschillende burgerzakenmodules, dus – eventueel gerealiseerd door verschillende softwareleveranciers. Om dit te faciliteren is onafhankelijke functionaliteit gegroepeerd in onafhankelijke modules. Het is aan de gemeente om te besluiten of daadwerkelijk afzonderlijke burgerzakenmodules gewenst zijn. Functionaliteit die in meerdere modules kan worden gebruikt is onder gebracht in een overkoepelde package "00 Overkoepelende Functionaliteit".

4.1.1 Documenten en verzoeken

Functionaliteit met betrekking tot documenten en verzoeken is in verschillende modules terug te vinden. Verzoeken die betrekking hebben op specifieke functionaliteit zijn opgenomen in de module die die functionaliteit beschrijft. Zo is *KUC022 Behandelen verzoek verklaring van verscheidenheid van familienamen* onderdeel van de module *02 Naam en Geslacht* en *KUC094 Behandelen verzoek opgravingsverlof* onderdeel van module *09 Overlijden*. Wat meer algemene functionaliteit zoals *KUC031 Uitgeven document* of *KUC032 Behandelen verzoek leveringsbeperking* is opgenomen in module *03 Documenten en Verzoeken*.

4.1.2 Overkoepelende functionaliteit

Hoofdstuk 3 beschrijft functionaliteit die – als er sprake zou zijn van afzonderlijke modules – voor meerdere modules relevant zou zijn. Denk hierbij aan de functionaliteiten als het raadplegen persoonsgegevens, het uitgeven uittreksel/afschrift burgerlijke stand en melden

⁸ Binnengemeentelijke levering is niet uitgewerkt in de specificaties burgerzakenmodules. Hiervoor wordt een aparte uitwerking opgesteld.

gerede twijfel. In de specificaties burgerzakenmodules is deze functionaliteit ondergebracht in een package *00 Overkoepelende functionaliteit*. Bij het realiseren van de gemeentelijke voorzieningen in de vorm van verschillende modules is het een ontwerpvraag waar deze functionaliteit gerealiseerd wordt.

5 Kwaliteit

De specificaties burgerzakenmodules leggen vooral nadruk op de benodigde functionaliteit om de burgerzakenprocessen te ondersteunen. Eisen met betrekking tot de mate waarin die ondersteuning zal moeten plaatsvinden, zullen in het traject dat gemeenten nu zullen inzetten, duidelijk worden.

Op verschillende manieren is een aanzet gemaakt tot het specificeren van deze voornamelijk niet-functionele eisen:

- Bij het opstellen van de procesbeschrijvingen (zie 2.2.1) zijn direct ook wensen van de betrokken gemeenten vastgelegd;
- Bij het uitwerken van de specificaties burgerzakenmodules is met de reviewgroep – bestaande uit vertegenwoordigers van gemeenten – aan de hand van het Extended ISO 9126 model⁹ de lijst van de bovenstaande wensen en eisen besproken. De eisen en wensen zijn ingedeeld naar de verschillende kwaliteitscategorieën. Bovendien is kort stilgestaan voor welke kwaliteitscategorieën aanvullende eisen nodig zijn. Bij iedere eis of wens is vastgelegd of het een eis betreft die voor alle gemeenten hetzelfde zou kunnen zijn, of dat de eis gemeente-specifiek is.

Het resultaat is vastgelegd in [6].

Voorbeeld:

BRU.1 “Kunnen gebruiken van een paspoortlezer” is een kwaliteitseis met betrekking tot Bruikbaarheid/gebruiksvriendelijkheid. Het kan efficiency van het gebruik van de applicatie vergroten. Het is echter aan de gemeente om te bepalen of een paspoortlezer nuttig is.

⁹ Het Extended ISO 9126 model beschrijft een aantal soorten kwaliteitskenmerken van software. Het model onderscheidt een zestal hoofdcategorieën die elk weer onderverdeeld zijn in een aantal subcategorieën.

6 Aandachtspunten

Omdat de specificaties dekkend moeten zijn voor het merendeel van de gemeenten zijn diverse gemeente specifieke zaken niet in detail uitgewerkt. In dit hoofdstuk worden een aantal aandachtspunten beschreven welke een gemeente specifieke aanpassing van de specificaties tot gevolg kunnen hebben.

6.1 Wijze van aansluiten andere systemen / organisaties

De wijze waarop de andere systemen en / of organisaties kunnen aansluiten is niet meegenomen in deze specificaties. De keten use cases beschrijven bijvoorbeeld de communicatie met de IND nu alleen in algemene termen zoals "use case wacht totdat naturalisatiebesluit is ontvangen van IND".

6.2 Binnengemeentelijke leveringen

Binnen het gemeentelijke landschap bestaan 'lokale afnemers' die gegevens nodig hebben over ingezetenen van de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de sociale dienst van een gemeente. In de specificaties burgerzakenmodules is een module *Binnen gemeentelijke leveringen* benoemd. Deze module is door het gemeente specifieke karakter niet verder uitgewerkt.

6.3 Samenwerkingsverbanden

Binnen samenwerkingsverbanden kunnen gemeenten op verschillende manieren werk aan elkaar uitbesteden/overdragen. In praktijk ontstaan er daardoor situaties waarin ambtenaren van één gemeenten persoonsgegevens van ingezetenen uit andere gemeente mogen aanpassen. Om dit te ondersteunen zijn mechanismen nodig die het voor gemeenten mogelijk maken anderen te autoriseren voor het bijhouden van persoonsgegevens. Functionaliteit voor het instellen en controleren van autorisaties is nog niet beschreven in de specificaties burgerzakenmodules.

6.4 Beheer

De keten use cases beschrijven nu vooral de functionaliteit die nodig is om de primaire burgerzakenprocessen te ondersteunen. Wat ontbreekt is een beschrijving van de functionaliteit om de werking van de keten in te stellen, bijvoorbeeld rond samenwerkingsverbanden (zie 6.3) of het instellen van het omgaan met informatie afkomstig van andere gemeenten (zie 6.5 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

6.5 Bijhoudingsverantwoordelijkheid

Volgens de wet ([1]) is de gemeente waarin een ingezetene woont verantwoordelijk voor de bijhouding van de persoonsgegevens over die ingezetene. In praktijk bestaan er allerlei situaties waarin bij andere gemeenten informatie ontstaat – soms zelfs in de vorm van wettelijke akten. Denk aan een geboorteaangifte in een gemeente waar de moeder / vader van het kind niet woonachtig is of de aangifte van het overlijden in een gemeente waar de overledene niet woonachtig was.

Indien de feitgemeente niet de bijhoudingsgemeente is, zal het systeem een bericht versturen naar de bijhoudingsgemeente om de bijhouding te doen.